

Ahi Evran Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 10, Sayı 2, Ağustos 2009
Sayfa 47-55

ÖĞRETMEN ADAYLARININ, KENDİLERİNİN VE UYGULAMA ÖĞRETMENLERİNİN SINIF İÇİ İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI İLE BAŞ ETME KONUSUNDAKİ YETERLİKLERİNE İLİŞKİN ALGILARI *

Burhanettin DÖNMEZ¹
Melike CÖMERT²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlik uygulaması dersini alan Eğitim Fakültesi 4. sınıf 8. yarıyıl öğrencilerinin algılarına göre, kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliklerini değerlendirmektir. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma evrenini, 2007–2008 eğitim-öğretim yılında, Eğitim Fakültesi öğretmenlik uygulaması dersine devam eden 1225 4. sınıf 8. yarıyıl öğrencisi ile Malatya ili merkez ilçedeki 15 ilköğretim okulundan öğretmenlik uygulaması dersi için uygulama öğretmeni olarak görevlendirilmiş 165 uygulama öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, oranlı seçkisiz eleman örnekleme yolu ile seçilmiş 473 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla; araştırmacılar tarafından geliştirilen, öğretmen adaylarının ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliklerini belirlemeye dönük 47 maddeden oluşan bir anketten yararlanılmıştır. Ankete verilen yanıtlar doğrultusunda yapılan istatistikler analizler sonucunda öğretmen adaylarının sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusunda kendilerini ve uygulama öğretmenlerini en yeterli olarak algıladıkları madde; “Okul dışındaki kötü alışkanlıkları sınıf ortamına getirmek (sigara içmek, uhu koklamak, kumar oynamak..vb)” ($\bar{x} = 4,31$); en yetersiz olarak algıladıkları madde ise “Derste hayal kurmak (dinliyor gibi görünmek)” ($\bar{x} = 3,53$) maddesidir.

ANAHTAR KELİMELER: İstenmeyen öğrenci davranışı, sınıf yönetimi.

COMPETENCIES OF THE PRE-SERVICE AND IN-SERVICE TEACHERS, RELATED TO MANAGING MISBEHAVIOUR IN THE CLASSROOM: PRE- SERVICE TEACHER POINT OF VIEW

ABSTRACT

The purpose of this research is to evaluate the abilities of the pre-service and in-service teachers, related to managing misbehaviour in the classroom in the point view of 4th grade students of the Faculty of Education attending teaching experience course. The population of this descriptive study comprised a total number of 1.225 4th grade students of the Faculty of Education attending teaching experience course and 165 teachers, chosen from 15 schools, commissioned to guide pre-service teachers for teaching experience course. Sample of the study included a total number of 475 pre-service teachers selected by proportional random sampling method. Data was gathered by a survey instrument, developed by researchers, consisting of 47 items assessing pre-service and in-service teachers' competences related to managing misbehaviour in the classroom. After analyzing the participants' responses, it was revealed that pre-service teachers perceive themselves and in-service teachers as extremely adequate in terms of coping with “taking bad habits (i.e. smoking, gambling) to the classroom” and perceive inadequate in terms of “dreaming in lesson (to sound listening lesson).

KEYWORDS: student misbehaviour, classroom management.

* Bu çalışma 1-3 Eylül 2008 tarihleri arasında düzenlenen 17. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Doç.Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, bdonmez@inonu.edu.tr

² Arş.Grv. İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mcomert@inonu.edu.tr

GİRİŞ

Eğitimin amaçlarından biri, öğrencilerde istendik yönde davranış değişikliği kazandırmaktır. İstendik davranışların kazandırılması sınıf içerisinde yapılan etkinliklerin amaca uygunluğu ve niteliği ile doğrudan ilişkilidir. Öğrenme-öğretme etkinliklerinin önceden belirlenen amaçlara ulaşabilmesi için öncelikle iyi bir sınıf ortamının hazırlanması, sürdürülmesi ve yönetilmesi gerekir (Şişman, 2004).

Sınıf, eğitsel amaçların gerçekleştirilmesi için yapılandırılmış eğitim ortamıdır (Aydın, 2006). Bu bağlamda sınıf yönetimi, eğitim yönetimi sıra dizininin ilk ve temel basamağıdır (Başar,2001). Sınıf yönetimine ilişkin birçok tanım yapılmakla beraber; sınıf yönetimi genel olarak öğretimi destekleyen ve öğrenci başarısını artıran bir öğrenme çevresi yaratmak şeklinde tanımlanabilir (Sabancı, 2008). Başka bir ifade ile sınıf yönetimi; öğretmen, öğrenci, program, içerik, zaman, teknoloji, yöntem arasında etkili bir eşgüdümleme gerçekleştirerek sınıfı öğrenmeye elverişli bir ortama dönüştürmeye yönelik etkinliklerin tümü olarak tanımlanmaktadır (Sarıtaş, 2006). Sınıf yönetimi, öğretmenin sınıfta öğrenciyi susturabilmesi için, koyu bir disiplin uygulamasından çok daha farklı bir kavramdır (Baloğlu, 2001). Sınıf yönetimindeki başarı sadece problem ortaya çıktığında onları etkili bir biçimde çözmeyi değil, sınıfta ortaya çıkabilecek problemleri önceden kestirip önlemeyi gerektirir (Yiğit,2008).

Birbirlerinden farklı kültürlerden ve sosyo-ekonomik düzeylerden gelen, değerleri, kişilikleri, gereksinimleri, algıları, tutumları, seçimleri birbirinden farklı olan öğrenciler aynı sınıf ortamında bir araya gelmektedirler. Bu kadar farklı özelliklere sahip olan öğrencilerin, aynı sınıf ortamını sorunsuz biçimde paylaşmaları oldukça güç görünmektedir. Bu nedenle, öğrencilerin istenmeyen davranışlarının anlaşılması, daha iyi öğrenme ve öğretme süreci için bir gereklilik belki de zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır (Türnüklü ve Yıldız, 2002).

İstenmeyen davranış, toplumsal ve kişisel özelliklere, yargılara bağlı olarak farklı şekillerde algılanmaktadır (Karakaş, 2005). İstenmeyen davranışın tanımı da okula, sınıf kültürüne, öğretmenin yargısına okulun beklentisine göre değişiklik göstermektedir. İstenmeyen davranış; genel olarak sınıf ortamında eğitsel çabaları engelleyen, sınıf içi etkinliklerin akışında aksamalara yol açan, düzeni bozan davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Sadık, 2002; Yüksel ve Ergün, 2005; Başar, 2001; Şahin, 2005; Wehby ve diğ., 2004).

Türnüklü ve Galton, (2001) tarafından yapılan “İngiltere ve Türkiye’deki İlköğretim Okulu Öğrencilerinde Görülen İstenmeyen Davranışlar” adlı çalışmada öğretmenlerden, istenmeyen öğrenci davranışının ne olduğuna ilişkin bir tanım yapmaları istenmiştir. Türk bir öğretmen istenmeyen öğrenci davranışını; “öğrenmek isteyen öğrenciyi alıkoyan davranış” olarak tanımlarken, İngiliz bir öğretmen “dersin akışını bozan, öğretmenin öğrencilere davranışsal beklentilerini hatırlatmak zorunda kaldığı herhangi bir davranış” olarak tanımlamaktadır. İngiltere ve Türkiye arasında eğitim sistemi açısından ve kültürel açıdan farklar olmasına rağmen, her iki ülkede de öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarını aynı açılardan değerlendirmektedirler.

Yapılan çalışmalarda istenmeyen öğrenci davranışlarına neden olabilecek birçok değişkenden, en sık rastlanan istenmeyen davranış türlerinden ve istenmeyen davranışlar ile baş etme yollarından bahsedilmektedir. İstenmeyen davranışlar öğrencilerin ailelerinin ve arkadaş çevrelerinin özelliklerinden kaynaklanabileceği gibi öğretmenlerin kendilerinin oluşturdukları sınıf ortamından da kaynaklanabilmektedir (Sadık, 2002). Öğretmenler derslerde zamanlarının çoğunu belirledikleri hedeflere ulaşma çabalarından çok istenmeyen davranışlarla uğraşmak zorunda kalmaktadırlar (Kahraman, 2006). Öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerinin öğrenme etkinlikleri ile uyumaması, akademik yeterlikleri ve sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olması, olumsuz benlik algısına sahip olmaları istenmeyen öğrenci davranışlarına neden olmaktadır (Türnüklü ve Galton, 2001; Ulrich, 2003; Myers ve diğ., 1987).

Öğrenci algılarına dayalı olarak yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin öğrencilere ilişkin önyargıları, olumsuz tutum ve davranışları, öğrencilerde istenmeyen davranışlara neden olmaktadır (Duke, 1978) Öğrenciler otoriter olan öğretmenlere karşı tepki göstermek, dikkat çekmek, güç gösterisinde bulunmak ve intikam almak amacıyla sınıf içinde istenmeyen davranışlar sergilediklerini belirtmektedirler (Teasley, 1996; Stephens, ve diğ.,2005; Buck, 1992).

Öğrencilerin en yaygın olarak gösterdikleri istenmeyen davranışlar arasında ırkçılık ve şiddet gelmektedir (Stephens, ve diğ., 2005; Buck, 1992). Norveç ve İngiltere’de yapılan bir çalışmaya göre; sınıf içinde en sık rastlanan istenmeyen öğrenci davranışları; söz hakkı almadan konuşma, verilen sorumlulukları yerine getirmeme, diğer öğrencilere engel olma ve derse geç kalma olarak belirlenmiştir (Stephens ve diğ., 2005; Kyriacou ve diğ., 2007; Baron, 1989).

Öğrenci algılarına göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş edebilmek için güvenilir, kararlı, tutarlı, ilgili, özgüveni yüksek, zeki, sabırlı, dürüst ve adil olmaları gerekmektedir (Teasley, 1996; Stephens, ve diğ., 2005; Buck, 1992). Öğretmen tarafından sınıf yönetimi ilkelerinin etkili olarak uygulandığı sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarının azaldığı ve öğrencilerin performanslarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Buck, 1992). İstenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusunda; İngiltere’de görev yapan öğretmenlerin %36-50’si, Norveç’te görev yapan öğretmenlerin ise %82-87’si kendilerini yeterli olarak görmektedirler (Stephens ve diğ., 2005).

İstenmeyen davranışlar, farklı özelliklerdeki öğrencilerce farklı nedenlerle yapılabilir. Davranışlardaki bu görelilik, onlara karşı eylemleri de çeşitlendirir (Ünal ve Ada, 2000). İstenmeyen davranışların önlenmesinde öncelikle öğretmen gerçek nedenlere inebilecek mesleki ve sosyal yeterliğe sahip olmalıdır. Öğretmenin sorun çözme sürecinde uygulayacağı yaklaşım sorunu oluşturan değişkenlerin tamamını kapsamalıdır (Akçadağ, 2005).

İstenmeyen davranışları farkına varmak için öğrencileri iyi tanımak, onlardaki günlük değişimleri görebilmek gerekir. Sınıftaki etkileşim sistemi istenmeyen davranış etkiler (Başar, 2001; Halis, 2001). Bu nedenle istenmeyen davranışların hangi gereksinimlerden kaynaklandığı ve istenmeyen davranışlar karşısında hangi stratejilerin kullanılması gerektiği öğretmenler tarafından iyi bilinmelidir (Çelik, 2003; Memişoğlu, 2005). Eğer istenmeyen davranışların ne amaçla yapıldığı ve hangi baş etme stratejisinin kullanılacağı bilinmeden müdahale edilirse kestirilemeyen ve telafisi mümkün olmayan yeni istenmeyen davranışlar ortaya çıkabilir (Memişoğlu, 2005).

İyi yapılandırılmış dersler, sınıf içinde ortaya çıkan istenmeyen davranışları da azaltır. İstenmeyen davranışlar ortaya çıktığında ya da ortaya çıkmadan önce öğretmenlerin bu durumlarla ilgili stratejileri olmalıdır (Yılmaz ve diğ., 2006). Öğretmenler istenmeyen davranışlarla baş etme amacıyla kullandıkları stratejileri bilimsel temele dayandırmalıdır. Strateji seçiminde genel bir ilke, istenmeyen davranış engelleyecek ve olumsuz etkiyi en aza indirecek bir stratejinin seçimidir (Çelik, 2003).

Böyle bir stratejinin belirlenmesinde öğretmenin kuramsal alanda ve uygulama boyutunda gelişmişlik düzeyi önemlidir. Bazı öğretmenler istenmeyen davranışlarla baş etmede daha etkili olurken, bazılarının etkili olamadıkları öğretmen adayları tarafından sıklıkla rapor edilmektedir. Bu nedenle kuramsal alanda yetiştiklerini düşünen öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinin ve kendilerinin istenmeyen davranışlar ile baş etme konusundaki yeterliklerini değerlendirme biçimleri araştırmaya değer bulunmuştur.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlik uygulaması dersini alan Eğitim Fakültesi 4. sınıf 8. yarıyıl öğrencilerinin algılarına göre, kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliklerini değerlendirmektir.

Evren ve Örneklem

Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, 2007–2008 eğitim-öğretim yılında, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde yürütülen öğretmenlik uygulaması dersine devam eden 1225 4. sınıf 8. yarıyıl öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, oranlı seçkisiz eleman örnekleme yolu ile seçilmiş 473 öğretmen adayını oluşturmaktadır. Uygulama sonucunda eksik doldurulan anketler elendikten sonra toplam 420 anket değerlendirilmeye alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplamak amacıyla; araştırmacılar tarafından geliştirilen, öğretmen adaylarının kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliklerini belirlemeye dönük 47 istenmeyen öğrenci davranışından oluşan bir anketten yararlanılmıştır.

Ankette her istenmeyen öğrenci davranışının karşısında olumsuzdan, olumluya doğru, öğretmen adaylarının kendilerini ve uygulama öğretmenlerinin istenmeyen davranışlar ile baş etme konusundaki yeterliklerini belirlemek üzere birden beşe kadar puan verilebilen “hiç yeterli bulmuyorum”, “az yeterli buluyorum”, “orta

düzyeyle yeterli buluyorum”, “çok yeterli buluyorum”, “tam olarak yeterli buluyorum” seçenekleri yer almaktadır.

Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde; öğretmen adaylarının kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliklerine ilişkin algıları arasındaki farkın karşılaştırılması amacıyla ankette yer alan her madde için “Paired Samples T-Test” yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, öğretmen adaylarının kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliklerine ilişkin algıları tablo halinde (Tablo-1) verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının, Kendilerinin ve Uygulama Öğretmenlerinin Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları ile Baş Etme Konusundaki Yeterliklerine İlişkin Algılarının Anket Maddelerine Göre İstatistiksel Analizi

Sınıf İçinde İstenmeyen Öğrenci Davranışları	Öğrenci		Öğretmen		t	P
	\bar{X}	S	\bar{X}	S		
1. Derste hayal kurmak (dinliyor gibi görünmek)	3,53	0,84	3,37	1,10	2,97	0,00*
2. Dersi dinlememek	3,77	1,78	3,68	1,09	0,90	0,37
3. Öğrenmeye karşı isteksizlik	3,56	0,97	3,45	1,10	1,90	0,06
4. Derste gürültü yapmak	3,82	1,79	3,92	1,11	-1,03	0,31
5. Ödevleri yapmamak	3,64	1,06	3,74	1,15	-1,75	0,08
6. Ödevleri eksik ve özensiz yapmak	3,57	0,95	3,66	1,13	-1,67	0,09
7. Derse hazırsızlık gelmek	3,60	1,02	3,55	1,12	0,89	0,38
8. Ders için gerekli materyalleri getirmemek	3,63	1,05	3,52	1,17	2,03	0,04*
9. Ders giriş çıkış saatlerine dikkat etmemek	4,10	1,01	3,95	1,26	2,55	0,01*
10. Derste söz almadan konuşmak	3,81	1,04	3,77	1,10	0,60	0,55
11. Konuyla ilgisiz sorular sormak	3,72	1,35	3,85	1,22	-1,09	0,28
12. Ders esnasında gülmek	3,55	1,02	3,75	2,29	-1,73	0,09
13. Derste amaçsız ortalıkta dolaşmak	3,96	1,13	3,90	1,21	1,03	0,30
14. Hırsızlık yapmak	3,82	1,32	3,81	1,34	0,10	0,92
15. Yalan söylemek	3,75	1,16	3,79	1,23	-0,75	0,45
16. Kopya çekmek	4,06	2,69	3,84	1,19	1,71	0,09
17. İftira atmak, suçlamak	3,89	1,18	3,97	2,29	-0,80	0,43
18. Devamsızlık yapmak	3,55	1,06	3,62	1,16	-1,50	0,13
19. Uyumak	3,93	1,19	3,88	1,29	0,81	0,42
20. Dedikodu yapmak (sınıfta olanları başkalarına anlatma)	3,55	1,14	3,58	1,21	-0,42	0,68
21. Sakız çiğnemek (bir şeyler yeme-içme).	3,99	1,25	4,00	1,26	-0,18	0,86
22. Arkadaşlarıyla sorunlarını kavga ederek çözmeye çalışmak	3,92	1,12	3,95	1,18	-0,41	0,68
23. Arkadaşlarına hükmetme ve şiddet uygulayarak isteklerini yaptırmaya çalışmak (korkutma, zorlama, tehdit etme, vb)	4,00	1,15	3,99	1,18	0,29	0,77

24. Diğer öğrencilerin ders çalışmasını engellemek	4,04	1,81	3,94	1,17	1,24	0,22
25. Arkadaşlarının eşyalarını izin almadan kullanmak	3,71	1,11	3,76	1,11	-1,24	0,22
26. Arkadaşlarına ait eşyalara zarar vermek	3,87	1,10	3,93	1,13	-1,36	0,18
27. Arkadaşlarıyla birlikte çalışmayı (işbirliğini) reddetmek	3,76	1,01	3,79	1,13	-0,48	0,63
28. Arkadaşlarını öğretmene şikayet etmek	3,73	1,08	3,69	1,18	0,65	0,52
29. Arkadaşlarını güldürmek, komik olmaya çalışma çabası	3,62	0,95	3,70	1,06	-1,32	0,19
30. Yanlışlar ya da başarısızlıklarından dolayı başkalarını suçlamak	3,74	1,03	3,78	1,12	-0,71	0,48
31. Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek	3,87	1,11	3,89	1,14	-0,35	0,73
32. Dersliğin temizliğine dikkat etmemek	4,04	1,03	3,96	1,07	1,83	0,07
33. Kaba, küfürlü, argo dil kullanmak	4,18	1,12	4,09	1,17	1,77	0,08
34. Sıraların ve masanın üzerinde gezinmek	4,17	1,16	4,20	1,17	-0,71	0,47
35. Söz almadan konuşmak	3,93	1,02	3,95	1,12	-0,42	0,68
36. Yerinde kıpırdanıp durmak, derste yerleşmemek	3,63	0,94	3,82	1,09	-3,50	0,00*
37. Öğretmenin ve sınıfın dikkatini çekmeye çalışmak	3,78	0,92	3,82	1,05	-0,86	0,39
38. Kendi kendine konuşmak	3,72	1,05	3,78	1,11	-1,31	0,19
39. Öğretmenin istemlerine karşı çıkmak	3,96	1,02	4,08	1,10	-2,15	0,03*
40. Her durumdan şikâyetçi olmak, itiraz etmek	3,79	1,06	3,89	1,09	-2,06	0,04*
41. Sürekli mazeretler ileri sürmek (hastayım, başım ağrıyor, karnım ağrıyor, vb).	3,89	2,25	3,91	1,11	-0,24	0,80
42. Şarkı söylemek, ıslık çalmak	4,15	1,82	4,19	1,18	-0,48	0,63
43. Arkadaşları ile alay etmek	4,10	1,04	4,03	1,15	1,40	0,16
44. Okul araç ve gereçlerine zarar vermek (sırayı çizmek, kapıyı çarpmak, tahtayı yıkamak, pencerelere asılmak, kırmak, vb)	4,05	1,09	4,09	1,16	-0,97	0,33
45. Okul dışındaki kötü alışkanlıkları sınıf ortamına getirmek (sigara içmek, uhu koklamak, kumar oynamak, vb)	4,31	2,79	4,24	1,22	0,55	0,58
46. Öğretmenle sağlıklı iletişim kuramamak (öğretmenle konuşmamak, içine kapanık olmak, öğretmene küsmek, öğretmene yaklaşmamak, vb)	3,93	1,04	3,72	1,21	3,90	0,00*
47. Cinsiyet ayrımı yapmak (kızların erkekleri, erkeklerin kızları oyunlarına almaması, yardım etmemesi, düşmanlık beslemesi)	4,04	1,19	3,98	1,22	1,21	0,23

N=420 Sd: 419 *p<.05

Tablo-1 genel olarak değerlendirildiğinde, aritmetik ortalamalara (\bar{x}) göre 47 maddenin 20'sinde öğretmen adaylarının kendilerini, 27'sinde uygulama öğretmenlerini daha yeterli olarak algıladıkları dikkati çekmektedir.

Öğretmen adaylarının kendi yeterliklerini daha yüksek algıladıkları maddelerin genellikle somut durumlarla ilgili olduğu, uygulama öğretmenlerinin yeterliklerini daha yüksek algıladıkları maddelerin ise, soyut durumlarla ilgili olduğu gözlenmektedir. Böyle olmakla beraber farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu maddelere biraz daha yakından bakmak gerekirse;

Öğretmen adaylarının kendilerini ($\bar{x} = 4,31$) ve uygulama öğretmenlerini ($\bar{x} = 4,24$) sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusunda “tam yeterli” olarak algıladıkları madde “Okul dışındaki kötü alışkanlıkları sınıf ortamına getirmek (sigara içmek, uhu koklamak, kumar oynamak..vb)” maddesidir. Bu madde öğretmen adayları ve uygulama öğretmenleri için en yüksek aritmetik ortalamanın olduğu anket maddesidir.

Öğretmen adaylarının sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusunda kendilerini çok yeterli ($\bar{x} = 3,53$) ve uygulama öğretmenlerini “orta düzeyde yeterli” ($\bar{x} = 3,37$) olarak algıladıkları madde “Derste hayal kurmak (dinliyor gibi görünmek)” maddesidir. Bu madde öğretmen adayları ve uygulama öğretmenleri için en düşük aritmetik ortalamanın olduğu anket maddesidir.

Araştırmanın amacı gereği, öğretmen adaylarının kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliklerine ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olduğu maddeler yorumlanarak aşağıda verilmiştir.

“Derste hayal kurmak (dinliyor gibi görünmek)” davranışı ile baş edebilmek konusunda öğretmen adayları kendilerini “çok yeterli” olarak algılamakta ($\bar{x} = 3,53$) uygulama öğretmenlerini ($\bar{x} = 3,37$) “orta düzeyde yeterli” olarak algılamaktadırlar.

Öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinde gözlemlediklerinden daha farklı yöntemlerle dersi ilgi çekici hale getireceklerini, böylece öğrencilerin hayal kurmalarını engelleyebileceklerini, düşünmüş olabilirler. Bireyin kendisini daha olumlu algılama eğiliminde olduğu göz önünde bulundurulursa, öğretmen adaylarının uygulamada gerçekten bu istenmeyen davranış ile baş edip edemeyecekleri tartışılabilir.

“Ders için gerekli materyalleri getirmemek” davranışı ile baş edebilmek konusunda öğretmen adayları kendilerini ($\bar{x} = 3,63$) ve uygulama öğretmenlerini ($\bar{x} = 3,52$) “çok yeterli” olarak algılamaktadırlar.

Öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinin bu konuda yeterince ısrarcı davranmadıklarını, gerekli kontrolleri yapmayarak takipçi olmadıklarını düşünmüş olabilirler. Öğretmenlerin bu konuda ısrarcı olmamaları tükenmişlikleri nedeniyle olabileceği gibi okulun sosyal çevresini ve ailelerin ekonomik gücünü daha iyi bilmelerinden de kaynaklanabilir. Aday öğretmenlerin sosyal etkenleri dikkate almama olasılıklarının daha yüksek olabileceği düşünülebilir.

“Ders giriş çıkış saatlerine dikkat etmemek” davranışı ile baş edebilmek konusunda öğretmen adayları kendilerini ($\bar{x} = 4,10$) ve uygulama öğretmenlerini ($\bar{x} = 3,95$) “çok yeterli” olarak algılamaktadırlar.

Uygulama öğretmenleri kişiliklerine, okul yönetiminin tutumuna, okuldaki informal ilişkilerin niteliğine bağlı olarak bu konuda daha esnek davranabilirler. Öğretmen adaylarının okulun kültürü ve iklimine ilişkin yeterli birikime sahip olmamaları görece olarak daha formal davranışlar sergilemelerine neden olmuş olabilir.

“Yerinde kıpırdanıp durmak, derste yerleşmemek” davranışı ile baş edebilmek konusunda öğretmen adayları kendilerini ($\bar{x} = 3,63$) ve uygulama öğretmenlerini ($\bar{x} = 3,82$) “çok yeterli” olarak algılamaktadırlar.

Öğretmenler öğrencilerinin kişisel özellikleri ve ihtiyaçları konusunda daha fazla bilgi sahibi oldukları için bu istenmeyen davranış ile baş etmede aday öğretmenlere oranla daha yeterli algılanmış olabilirler.

“Öğretmenin istemlerine karşı çıkmak” davranışı ile baş edebilmek konusunda öğretmen adayları kendilerini ($\bar{x} = 3,96$) ve uygulama öğretmenlerini ($\bar{x} = 4,08$) “çok yeterli” olarak algılamaktadırlar.

Öğretmen adaylarının bu tür istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik kendilerini yetersiz olarak algılamaları doğal karşılanabilir. Uygulama öğretmenlerinin derslerde sınıfı öğretmen adaylarına bırakmaları ve öğrencilerin de öğretmen adaylarına yönelik rahat tavırları, onları endişelendirerek öğretmen olduklarında da böyle devam edeceğini düşünmüş olabilirler.

“Her durumdan şikayetçi olmak, itiraz etmek” davranışı ile baş edebilmek konusunda öğretmen adayları kendilerini ($\bar{x} = 3,79$) ve uygulama öğretmenlerini ($\bar{x} = 3,89$) “çok yeterli” olarak algılamaktadırlar.

Öğrencilerin gerçek ihtiyaçlarının ne olduğu konusunda henüz uygulama öğretmenleri kadar deneyim sahibi olmamaları nedeniyle, öğrencilerin her şikayetini ciddiye almış olabilirler. Bu durum kendilerini daha yetersiz algılamalarına neden olmuş olabilir.

“Öğretmenle sağlıklı iletişim kuramamak” (öğretmenle konuşmamak, içine kapanık olmak öğretmene küsmek, öğretmene yaklaşmamak..vb) “davranışı ile baş edebilmek konusunda öğretmen adayları kendilerini ($\bar{x} = 3,93$) ve uygulama öğretmenlerini ($\bar{x} = 3,72$) “çok yeterli” olarak algılamaktadırlar.

Öğretmen adaylarının; yaşlarının öğrencilerin yaşlarına daha yakın olması, öğrencilerin ilgi alanlarını bilmeleri ve uygulama öğretmenlerine göre genç olmaları nedeniyle, öğrenciler ile iletişim kurmada daha başarılı olmuş olabilirler.

Ayrıca, hiyerarşinin iletişim engellerinden biri olduğu göz önünde bulundurulursa, öğretmen adaylarının öğrencilerle olan ilişkilerinde uygulama öğretmenlerine oranla daha rahat olabilecekleri düşünülebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Öğretmen adaylarının kendilerini ve uygulama öğretmenlerini daha gerçekçi olarak algılayabilmeleri, algılarını daha gerçekçi temellere dayandırabilmelerine bağlıdır. Bu nedenle öğretmen yetiştiren kurumlarda algı ve iletişim konularına ağırlık verilmelidir.

2. Öğretmenlerin ödev takibi, ders için gerekli materyalleri getirmemek, derse zamanında girmemek, öğrencilerle sağlıklı iletişim kuramamak gibi konularda yeterince ısrarcı olmamaları, tükenmişlik ve öğrenilmiş çaresizlik gibi psikolojik sorunlar yaşadıklarına işaret edebilir. Bu gibi durumlara karşı öğretmenlerin eğitilmesi gerekir.

3. Öğretmenlerin, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin her durumdan şikayetçi olmaları, öğretmenin isteklerine karşı çıkmaları ve memnuniyetsiz tavırları ile baş edebilmek konusunda daha yeterli hale gelebilmeleri için özellikle temel eğitime öğretmen yetiştiren bölümlerde verilen sınıf yönetimi derslerinde temel eğitim dönemindeki öğrencilerin beklentileri, kişilik özellikleri, gelişim özellikleri ve aile yapıları üzerinde daha ayrıntılı olarak durulabilir.

4. İstenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede sadece öğretmenlerin değil okul yönetiminin tutumu da önemli olmaktadır. Okul ve sınıf kültürü tutarlı olmalıdır. Okulda oluşturulacak sıcak bir iklim öğrencilerin istenmeyen davranışlara yönelimlerini azaltabilir. İstenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede sadece öğrencilerin değil, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul kültürü ve iklimi konusunda eğitilmeleri de önemlidir.

5. Kötü alışkanlıkların sınıf ortamına taşınması daha somut bir durum olduğundan öğretmenlerce ya da okul yöneticileri yapılan kontrollerle bu davranışların önlenebileceğini düşünebilirler. Oysa yapılan kontroller öğrencilere güvenilmediğinin açık bir göstergesidir. Bu tür davranışlar öğrencinin kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir ve korku kültürünün yerleşmesine neden olabilir. Bir eğitim kurumunda bu tür istenmeyen davranışlar ile baş etmede izlenecek yok daha pedagojik olmalı ve öğrencilerce içselleştirilmesi sağlanmalıdır.

6. “Derste hayal kurmak” öğretmen adaylarının kendilerini ve uygulama öğretmenlerini en az yeterli olarak algıladıkları maddedir. Dersi daha ilgi çekici hale getirmek için görsel ve işitsel materyallerden daha etkili biçimde yararlanılması ve öğretim yöntemlerinin çeşitlendirilmesi, öğrencilerin derse katılımlarının özendirilmesi bu istenmeyen davranış ile baş etme konusunda katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

Akçadağ, T. (2005). *Sorun Davranışların Yönetimi*. (Ed. Kıran, H.). Etkili Sınıf Yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.

Aydın, A. (2006). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Tek Ağaç Eylül Kitap Yayın Dağıtım.

Baloğlu, N. (2001). *Etkili Sınıf Yönetimi*. Ankara: Baran Ofset.

- Başar, H. (2001). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Baron, M.A. (1989). Perceptions of Teachers and Students Regarding the Frequency, Sources and Solutions to Student Misbehavior. Educational Research Information Center. Report/Research /Technical.
- Buck, G.H. (1992). Classroom Management and The Disruptive Child. *Music Educators Journal*. 79(3). 36-42.
- Çelik, V. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Duke, D. L. (1978). The Etiology of Student Misbehavior and the Depersonalization of Blame. *Review of Educational Research*. 48(3). 415-437.
- Halis, İ. (2001). *Demokratik Sınıf Ortamı İçin Profesyonel Sınıf Yönetimi*. Konya: Mikro Yayınları
- Kahraman, C. (2006). Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Önlenmesi ve Giderilmesine İlişkin Öğretmen ve öğrenci Görüşleri Edirne İli Merkez, Uzunköprü ve Havsa İlçeleri Örneği. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Karakaş, B.N. (2005). *İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinde Gözlenen İstenmeyen Davranışlar ve Öğretmenlerin Bunlarla Başa Çıkma Yöntemleri*. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kyriacou, C., Avramidis, E., Hoie, H., Stephenes, P., Hultgren, A. (2007). The Development of Student Teachers Views on Pupil Misbehaviour During an İnitial Teacher Training Programme in England and Norway. *Journal of Education for Teaching*. 33 (3), 293-307.
- Myers, D.E., Milne, A.M., Baker, K., Ginsburg, A. (1987). Student Discipline and High School Performance. *Sociology of Education*. 60(1). 18-33.
- Memişoğlu, S.P. (2005). Sınıf Ortamında İstenmeyen Davranışlara Yol Açan Öğretmen Davranışları. *Çağdaş Eğitim*. Eylül 323. ss: 32-39.
- Sabancı, A. (2008). Sınıf Yönetiminin Temelleri. Çelikten, M (Ed.), *Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Sınıf Yönetimi*. (s. 27-52). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sadık F. (2002). Sınıf İçindeki Problem Davranışların Nedenleri. *Eğitim Araştırmaları*. Ekim (9).ss: 106-114.
- Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen Adaylarının Değerlendirmelerine Göre Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Değiştirmek ve Düzeltmek Amacıyla Yararlanılan Stratejiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. XIX (1) ss: 167-187.
- Stephens, P., Kyriacou, C., Tonnessen, F.E. (2005). *Student Teachers View of Pupil Misbehaviour in Classrooms: A Norwegian and an English Setting Compared*. *Scandinavian Journal of Educational Research* 49 (2), 203-216.
- Şahin, O. (2005). *İlköğretim Okulları 1. Kademe 5. Sınıf Öğrencilerinin Gösterdikleri İstenmeyen Davranışların Görülme Derecesi ve Bu Davranışlara İlişkin Öğretmenlerin Kullandıkları Çözüm Stratejileri*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Şişman, M. (2004). *Öğretmenliğe Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Teasley, A. B. (1996). Dealing Effectively with Student Behavior. *The English Journal*. 85(4), 80-81.
- Türnüklü, A. ve Galton, M. (2001). Student Misbehaviours in Turkish and English Primary Classrooms. *Educational Studies*. 27 (3). 291-305.
- Türnüklü, A. ve Yıldız V. (2002). Öğretmenlerin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarıyla Başa Çıkma Stratejileri. *Çağdaş Eğitim*. Şubat 284. ss: 22-27.
- Ulrich, T. (2003). Psychosocial Consequences of Adolescents Problem Behavior in -School. Educational Resources Information Center. Information Analyses, Reports Research.
- Ünal, S ve Ada, S (2000). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul
- Wehby, J. H., Tally, B. B., Falk, K. B. (2004). Identifying the Relation Between the Function of Student Problem Behavior and Teacher Instructional Behavior. *Assessment For Effective Intervention*. 30 (1), 41-51.

Yılmaz, E. Bozgeyikli, H, Çeliköz, N, Erişen, Y, Ülke, S.M. (2006). (Edt: Arı, R ve Deniz, M.E.). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın

Yiğit, B. (2008). Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışının Yönetimi. Şişman, M. Ve Turan,S. (Ed.), Sınıf Yönetimi. (s.41-55). Ankara: Öğreti Yayıncılık

Yüksel, A. ve Ergün, M. (2005). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Çözüm Yolları. *Yaşadıkça Eğitim*. (88) ss: 11-16.